

Profesorul ION CREANGĂ – o sută de ani de la nașterea sa

S-a scurs deja un veac de când, la 1 ianuarie 1911, a văzut lumina zilei cel mai mic dintre cei șapte copii ai familiei *Elena* și *Luca Creangă*, care în timp avea să fie matematicianul **Ion Creangă**¹, profesor la Universitatea "Al. I. Cuza" și rector al acesteia.

Asupra familiei Creangă, statornicită în Nordul Moldovei (com. Adâncata, jud. Dorohoi) se abate o mare nenorocire: moare Luca Creangă pe când micuțul Ion avea doar un an. Familia, rămasă în grija mamei, se mută în scurt timp în Iași. Întreaga viață a lui Ion Creangă va fi legată de acest oraș, de care nu s-a despărțit și pe care l-a iubit.

Aici, în Iași, parcurge toate treptele de formare educativă și profesională: primare (Școala "V. Alecsandri"), secundare (Liceul Național) și superioare (Facultatea de Științe a Universității din Iași, cu licență în matematici obținută în 1931). Cu înclinații deosebite pentru matematică, a beneficiat de îndrumările *Silviei Creangă*, sora sa mai mare, care este prima femeie din România doctor în matematici (1925), cu o teză de geometrie diferențială sub conducerea lui *Alexandru Myller*. În facultatea ieșeană Ion Creangă a avut ca profesori nume de mare prestigiu: *Alexandru* și *Vera Myller*, *Octav Mayer*, *Simion Sanielevici*, *Grigore Moisil* ș.a.

Începe cariera universitară la 1 iunie 1931, ca preparator la laboratorul de mecanică condus de S. Sanielevici. Beneficiind de un concediu de studii pentru anul universitar 1938-1939, pleacă la Roma pentru studii de doctorat; în iulie 1939 obține doctoratul cu o teză de geometrie diferențială susținută în fața unei comisii prezidate de geometrul *Enrico Bompiani*.

În momentul reformei învățământului din 1948, **Ion Creangă** ocupa o poziție de profesor la Institutul Politehnic din Iași, după care este transferat la Universitatea din Iași ca șef al Catedrei de algebră de la Facultatea de matematică și fizică nou înființată. Își leagă destinul de catedra, facultatea și instituția în care activa.

Ca șef al Catedrei de algebră, pe care a condus-o până în 1981, anul pensionării, profesorul **Ion Creangă** a încurajat direcții de cercetare noi: *cercetări operaționale*, *logică matematică*, *lingvistică matematică* etc. Sub conducerea sa și-au susținut doctoratul cu teme de algebră sau teoria numerelor următorii: *C. Reischer*, *I. Enescu*, *P. Minuț*, *D. Spulber*, *Gh. Radu*, *M. Ștefănescu*, *M. Guțan* ș.a.

Pe tot parcursul vieții active a avut funcții de înaltă răspundere: *decan* al Facultății de matematică și fizică (1949-1953), *prorector* (1953-1955) și *rector* al Universității din

¹În *Recreații Matematice*, nr. 1/ 2001, cititorul poate găsi evocarea *90 ani de la nașterea profesorului Ion Creangă*, articol semnat de *Petru Minuț* – fost elev și colaborator al acestuia.

Iași (1955-1972). Dintre multele realizări din perioada rectoratului său selectăm: s-a finalizat extinderea clădirii universității, s-a înființat noua Grădină Botanică, au reapărut Analele Științifice ale Universității, s-a organizat sărbătorirea centenarului Universității (1860-1960).

Dacă în prima parte a activității sale științifice în cercetările profesorului **Ion Creangă** sunt abordate subiecte de geometrie diferențială (în contextul școlii de geometrie ieșene), în partea a doua aduce contribuții în algebră și teoria numerelor. În paralel, a publicat un număr mare de cărți de referință pentru domeniile respective. Face parte din colectivul de profesori de la Seminarul Matematic "Al. Myller" care a elaborat tratatul *Curs de geometrie analitică* (1951), lucrare distinsă cu premiul de stat. A scris, în colaborare cu mai tineri colegi de catedră, cărți utilizate și citate și astăzi: *Algebra liniară* (1962), *Introducere în calculul tensorial* (1963), *Introducere în teoria numerelor* (1965) ș.a.

Profesorul **Ion Creangă** acorda o mare importanță actului didactic în toate componentele sale. Generațiile de studenți care l-au avut ca profesor își amintesc de lecțiile clare, accesibile, dar și riguroase ale acestuia. Odată intrat în sala de curs, profesorul se dăruia în întregime auditoriului; expunerile sale nu erau niciodată tulburate de griji personale sau provenite din funcțiile avute în cadrul facultății sau rectoratului. Avea o figură nobilă și o prezență fizică agreabilă, o voce armonioasă și o privire blândă, preda cu pasiune și cu bucuria de a transmite studenților din cunoștințele sale. Gândirea studenților era repede captată, aceștia erau repede captivați de noțiunile expuse și teoriile explicate. Un zâmbet discret de mulțumire îi lumina figura în momentele de bucurie spirituală care însoțeau încheieri de demonstrații sau finaluri de teorii matematice; era victoria spiritului în luptă cu umbrele necunoașterii.

Preocuparea pentru îndrumarea și formarea studenților ca viitori profesori și specialiști nu se restrângea numai la orele de curs. Profesorul **Ion Creangă** oferea studenților consultații la materiile predate, ce aveau loc cu regularitate; obișnuia ca la sfârșitul fiecărui curs predat să cheme la aceste consultații și câțiva studenți, prin rotație, pentru a discuta cu ei și a-i cunoaște. Asista la orele de seminar, la care participa activ cu întrebări lămuritoare și încurajări. Era cunoscut ca profesorul care la examinare încuraja în așa măsură studenții încât aceștia "prindeau aripi" în expunerea subiectelor, iar reușita lor era o mare bucurie și pentru examinator. Ca și mulți alții, am simțit și eu căldura sufletească și încurajările sale la orele de curs și seminar și, mai ales, la cele câteva examene susținute la disciplinele pe care le-a predat.

Pentru întreaga activitate desfășurată și aportul avut în propășirea învățământului și științei în țara noastră, profesorul **Ion Creangă** a fost recompensat cu titlurile de *profesor emerit* și *om de știință emerit*.

S-a stins din viață la 21 mai 1987 și a fost înmormântat în cimitirul *Eternitatea*. Anul trecut, 2010, la împlinirea a 150 de ani de la înființarea Universității "Al. I. Cuza", o delegație a Senatului universității a depus o coroană de flori la mormântul celui care a fost **Ion Creangă**, omagiu adus omului și profesorului și semn de recunoștință pentru întreaga sa operă.

Prof.dr. Temistocle BÎRSAN